

Коваленко А. В.,

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального права та кримінології
Донецького державного університету внутрішніх справ*

Романов М. Ю.,

*доктор філософії в галузі права,
старший науковий співробітник НДЛ з проблем запобігання кримінальним правопорушенням
Донецького державного університету внутрішніх справ*

РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОМУ ЗАХИСТІ ПРАВ І СВОБОД ДИТИНИ

CONCEPTS, FEATURES AND SEPARATE ASPECTS OF THE LEGAL REGULATION OF THE PROTECTION OF CHILDREN'S RIGHTS AND FREEDOMS

Актуальність статті полягає в тому, що правоохоронна функція сучасної української державності реалізується в нових умовах, оскільки широкомасштабна збройна агресія російської федерації привнесла суттєво негативні зміни в плин соціально-правових відносин на території Української держави та всього європейського континенту. Під особливою загрозою, на нашу думку, опинився інститут прав і свобод дитини, які є одними з найбільш незахищених серед всіх інших верств населення. Таким чином, особливої ваги та актуальності набуває зазначена тематика, зокрема в світлі того, що до кола компетенції одного з основних правоохоронних органів держави – Національної поліції України, чітко відноситься не лише реалізація державної політики у сфері охорони прав і свобод дитини, а й інші функції та обов'язки, чітко пов'язані з відбиттям та відсічю збройній агресії, що додатково завантажує відповідний орган охорони правопорядку. Метою статті є аналіз особливостей та ролі Національної поліції України в адміністративно-правовому захисті прав і свобод дитини в Україні. У статті авторами проаналізовано позиції та думки вчених і дослідників, а також окремі норми законодавства України, щодо дії інституту адміністративно-правової охорони прав і свобод дитини, а також ролі і місця в цьому механізмі Національної поліції України, як самостійного центрального органу виконавчої влади, що здійснює реалізацію державної політики у сфері охорони прав і свобод людини і громадянина загалом. Досягнуто висновку про те, що адміністративно-правова охорона прав і свобод дитини є комплексною системою соціально-правових відносин, що чітко поширюється на всі сфери соціально-правових відносин, що оточують дітей та жорстко регулюється нормами законодавства України в імперативній формі. При цьому, аналіз компетенції та змісту окремих повноважень Національної поліції України чітко демонструє те, що зазначений центральний орган виконавчої влади володіє виключними функціями, щодо забезпечення охорони інституту прав і свобод дитини. Національна поліція України є одним з небагатьох органів охорони правопорядку в Україні, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії адміністративній та кримінальній злочинності в усіх її сферах, в тому числі серед дітей. Крім цього, підрозділи ювенальної превенції Національної поліції України, на які покладено виключні функції, щодо забезпечення охорони прав і свобод дитини, забезпечують укріплення та прогрес функціонування зазначеного інституту не лише в масштабі Національної поліції України, а й на загальнодержавному та міжнародному рівнях, що є безперечно позитивним в світлі євроінтеграційних намагань України. Перспектива подальшого дослідження полягає в необхідності структурно-компонентного аналізу повноважень і кола компетенції підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України та порівняння отриманих даних із міжнародним досвідом функціонування аналогічних підрозділів, зокрема в Європейському Союзі.

Ключові слова: права дитини, правова охорона, відповідальність, міжнародне право, дотримання прав, об'єкт адміністративного права, Національна поліція України.

The relevance of the article lies in the fact that the law enforcement function of modern Ukrainian statehood is implemented in new conditions, since the large-scale armed aggression of the Russian Federation brought significant negative changes to the flow of social and legal relations on the territory of the Ukrainian state and the entire European continent.

In our opinion, the institution of children's rights and freedoms, which are among the most unprotected among all other sections of the population, is under special threat. Thus, the specified topic acquires special importance and relevance, in particular in light of the fact that the sphere of competence of one of the main law enforcement bodies of the state – the National Police of Ukraine, clearly includes not only the implementation of state policy in the sphere of protection of the rights and freedoms of the child, but also other functions and duties clearly related to repelling and repelling armed aggression, which additionally burdens the relevant law enforcement agency. The purpose of the article is to analyze the features and role of the National Police of Ukraine in the administrative and legal protection of the rights and freedoms of children in Ukraine. In the article, the authors analyze the positions and opinions of scientists and researchers, as well as certain norms of the legislation of Ukraine, regarding the operation of the institute of administrative and legal protection of the rights and freedoms of the child, as well as the role and place in this mechanism of the National Police of Ukraine, as an independent central executive body that implements state policy in the field of protection of human and civil rights and freedoms in general. It is concluded that the administrative and legal protection of the rights and freedoms of the child is a complex system of social and legal relations, which clearly extends to all spheres of social and legal relations surrounding children and is strictly regulated by the norms of the legislation of Ukraine in an imperative form. At the same time, the analysis of the competence and content of certain powers of the National Police of Ukraine clearly demonstrates that this central executive body has exclusive functions to ensure the protection of the institution of the rights and freedoms of the child. The National Police of Ukraine is one of the few law enforcement agencies in Ukraine that ensures the implementation of state policy in the field of preventing and combating administrative and criminal crime in all its spheres, including among children. In addition, the juvenile prevention units of the National Police of Ukraine, which are entrusted with exclusive functions to ensure the protection of the rights and freedoms of the child, ensure the strengthening and progress of the functioning of this institution not only on the scale of the National Police of Ukraine, but also at the national and international levels, which is undoubtedly positive in the light of Ukraine's European integration efforts. Prospect for further research lies in the need for a structural and component analysis of the powers and competence of juvenile prevention units of the National Police of Ukraine and comparison of the data obtained with the international experience of the functioning of similar units, in particular in the European Union.

Key words: child rights, legal protection, responsibility, international law, observance of rights, object of administrative law, National Police of Ukraine.

Актуальність тематики. Правоохоронна функція сучасної української державності реалізується в нових умовах, оскільки широкомасштабна збройна агресія російської федерації привнесла суттєво негативні зміни в плин соціально-правових відносин на території Української держави та всього європейського континенту. Під особливою загрозою, на нашу думку, опинився інститут прав і свобод дитини, які є одними з найбільш незахищених серед всіх інших верств населення. Таким чином, особливої ваги та актуальності набуває зазначена тематика, зокрема в світлі того, що до кола компетенції одного з основних правоохоронних органів держави – Національної поліції України, чітко відноситься не лише реалізація державної політики у сфері охорони прав і свобод дитини, а й інші функції та обов'язки, чітко пов'язані з відбиттям та відсіччю збройній агресії, що додатково завантажує відповідний орган охорони правопорядку.

Крім цього, особливої гостроти та актуальності зазначена тематика набуває в світлі динамічності внесення змін до законодавства України, активних успіхів у сфері європейської

інтеграції нашої держави, а також відсутності належної кількості та якості результатів наукових досліджень у відповідній сфері, що в свою чергу потребує ґрунтовного системного аналізу та напрацювання чітких кроків подальшої оптимізації функціонування окресленого кола соціально-правових відносин.

Об'єктом статті виступають суспільні відносини, в сфері забезпечення охорони прав і свобод дитини.

Метою статті є аналіз особливостей та ролі Національної поліції України в адміністративно-правовому захисті прав і свобод дитини в Україні.

Виклад основного матеріалу статті. Права і свободи дитини, як цілісна теоретико-правова та нормативна конструкція формують зміст і сутність взаємин дитини та держави та створюють необхідність їх постійного захисту, що в умовах дії принципів правової державності, а також відповідних демократичних інституцій потребує належної організаційно-управлінської та нормативно-правової уваги з боку державників та конкретних представників суб'єктів реалізації державної політики у сфері

захисту прав дитини. Зокрема, одним із таких суб'єктів, чи не найбільшим та тим, що володіє найширшою компетенцією, є національна поліція України.

Водночас, не всі працівники Національної поліції України безпосередньо відносяться до інституту захисту прав і свобод дитини, хоч кожен поліцейський і зобов'язаний здійснювати відповідні функції в конкретній ситуації. Так, захист прав і свобод дитини в діяльності відповідного центрального органу виконавчої влади прямо покладається на конкретний підрозділ в межах напряму реалізації правоохоронної функції держави.

Діяльність підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України як напрямок правоохоронної діяльності Національної поліції України – це система поліцейських заходів та повноважень, методів та способів їх реалізації, що здійснюються з метою попередження вчинення правопорушень серед неповнолітніх або попередження чи зменшення їх негативних наслідків, зниження рівня правопорушень в державі та в окремих регіонах, забезпечення високого рівня публічної безпеки та порядку. Профілактична робота з дітьми та підлітками сьогодні визнається одним із пріоритетних завдань, які постають перед органами Національної поліції. Саме з цією метою у грудні 2017 року наказом МВС України було створено підрозділи ювенальної превенції Національної поліції України відповідно до статті 23 Закону України «Про Національну поліцію», статті 5 Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», статті 10 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», Положення про Національну поліцію, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 877 [1]. Таким чином, необхідно зазначити, що роль Національної поліції України серед кола інших суб'єктів, що забезпечують правову охорону інституту прав і свобод дитини в Україні є однією з основних оскільки її коло компетенції не просто опосередковано визначає спектр правоохоронних функцій в даному колі правовідносин, а прямо відносить до кола обов'язків та компетенції відповідні державницькі повноваження та функції.

Створення в Україні Національної поліції та наділення її відповідною компетенцією у сфері забезпечення прав дитини відіграє важливу роль, адже діяльність цих органів спрямована на те, щоб зменшувати рівень зростання потенційних майбутніх злочинців, притягувати до відповідальності винних дітей за скоєння правопорушення, чим виховувати у неповнолітніх правомірну поведінку, у деякій мірі правову культуру та «дружити з законом». У цьому напрямі органами Національної поліції неухильно проводиться діяльність щодо виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень, що вчинені дітьми, та вжиття з цією метою оперативно-розшукових і профілактичних заходів, передбачених чинним законодавством; розгляду заяв і повідомлень про правопорушення, вчинені дітьми; виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню правопорушень дітьми, та ужиття заходів до їх усунення; участь у правовому вихованні дітей; розшуку дітей, що зникли; виявлення дорослих осіб, які втягують дітей у злочинну діяльність, проституцію, пияцтво, наркоманію та жебрацтво; виявлення батьків або осіб, що їх заміняють, які ухиляються від виконання передбачених законодавством обов'язків щодо створення належних умов для життя, навчання та виховання дітей; ведення обліку правопорушників, що не досягли 18 років, з метою проведення профілактичної роботи, інформування відповідних служб у справах дітей стосовно цих дітей тощо. Також слід звернути увагу й на те, що органи Національної поліції наділяються певними правами у ході законного затримання дітей. У свою чергу, спеціальними установами (юридичними особами) органів Національної поліції, призначеними для тимчасового тримання дітей віком від 11 років є приймальники-розподільники для дітей. Такі заклади створюються в областях, місті Києві та діють згідно з положенням, затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України [2]. Слід зазначити, що адміністративно-правова характеристика компетенції Національної поліції України у сфері реалізації державної політики, щодо охорони прав і свобод дитини дає підстави стверджувати про широке коло повноважень зазначеного центрального органу виконавчої влади у сфері убезпечення дітей від

будь-якого виду протиправних посягань у тому числі вчинюваних цією категорією населення. При цьому, необхідно зазначити, що функціонування спеціалізованих підрозділів в системі Національної поліції України прямо забезпечує можливість дотримання прав і свобод дитини, що стали суб'єктами вчинення адміністративного чи кримінального правопорушення, що на нашу думку цілком релевантно з урахуванням соціальної незрілості таких осіб та неможливості усвідомлення, окремими їх представниками, протиправності своїх діянь.

Загалом, сам термін «ювенальна превенція» слід розглядати як правову систему заходів щодо попередження та запобігання дитячій злочинності. Безперечно, органи внутрішніх справ і раніше долучалися до діяльності у цій сфері. Однак необхідність прийняття рішення щодо створення спеціалізованих органів ювенальної превенції була зумовлена «необхідністю переорієнтації діяльності підрозділів кримінального блоку, що спеціалізувалися на боротьбі зі злочинністю неповнолітніх, із репресивно-профілактичної на превентивно-виховну діяльність, спрямовану на роботу з дітьми категорії так званого «правоохоронного ризику», а також попередження будь-яких загроз безпеці дітей» [3]. У 2017 році у складі Департаменту превентивної діяльності створено Управління ювенальної превенції, а основними завданнями підрозділів ювенальної превенції Інструкцією з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України, визначено: профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню дітьми кримінальних і адміністративних правопорушень, виявлення причин і умов, які цьому сприяють, вжиття в межах своєї компетенції заходів для їх усунення; ведення профілактичного обліку дітей, схильних до вчинення правопорушень та проведення із ними заходів індивідуальної профілактики; участь в установленні місцезнаходження дитини в разі її безвісного зникнення чи отриманні даних для цього в межах кримінального провадження, відкритого за фактом її безвісного зникнення; вжиття заходів щодо запобігання та протидії домашньому насильству, вчиненому дітьми та стосовно них, а також жорсткому поводженню з дітьми; вжиття заходів щодо запобігання

дитячій бездоглядності, у тому числі здійснення поліцейського піклування щодо неповнолітніх осіб та інші [4]. Спеціалізований підхід до забезпечення прав і свобод дитини на території України, зокрема у спосіб суворого дотримання всіх визначених законодавством України гарантій дитини, навіть у випадку вчинення нею адміністративного чи кримінального правопорушення, безперечно позитивно впливає на загальний фон забезпечення дотримання прав і свобод людини і громадянина на території України, що, зокрема, в умовах дії правового режиму воєнного стану, лише посилює демократичні позиції всієї держави та Національної поліції України, як одного з основних правоохоронних органів.

Разом з тим, статистика кримінальних проваджень, учасниками яких є неповнолітні, вказує на те, що навіть зі створенням та реформуванням органів ювенальної превенції ситуація зі злочинністю серед цієї вікової категорії змінюється поволі. Тому гостро постає питання щодо подальшого реформування діяльності поліції у цій сфері, приведення законодавства у відповідність до міжнародних стандартів та створення умов щодо його реалізації в нашій країні, а також підготовки кадрів у сфері ювенальної превенції. Okремо варто наголосити на тому, що забезпечення безпеки суспільства Національною поліцією України неможливо без розуміння якісної співпраці усіх підрозділів, в тому числі, і підрозділів ювенальної превенції. Вищезазначені питання впливають не тільки на чітке та ефективне виконання норм чинного законодавства, але й на досягнення відповідного високого рівня безпеки суспільства та держави. Актуальність проблем дитинства для перспективи розвитку держави разом із завданням посилення результативності ювенальної превенції як напрямку діяльності органів поліції України обумовлюють необхідність вироблення якісно нового підходу щодо забезпечення дітям нашої країни повноцінного розвитку відповідно до їх потреб, докорінних змін у механізмах співпраці органів влади і громадськості [5]. Забезпечення прав і свобод дитини здійснюється Національною поліцією України, зокрема і у спосіб ізоляції від дитячої спільноти тих її представників, що деструктивно впливають на своє оточення. Такий процес, на

нашу думку, повинен мати всі необхідні демократичні характеристики та в жодному разі не принижувати гідність дитини та не утискати її права і свободи.

Як зазначають дослідники, наведене зазначеним нормативно-правовим актом, перш за все, не лише вирізняє підрозділи ювенальної превенції з-поміж інших, а й декларує конкретні повноваження органу, щодо здійснення превентивної функції Національної поліції України в окремій галузі суспільного буття [6]. Взагалі кожен підрозділ органів Національної поліції має специфічні функції. Функція підрозділу ювенальної превенції – робота, щодо попередження, профілактики злочинів, які скоюють неповнолітні. Якщо казати щодо важливості даного підрозділу, то слід зауважити, що в даний час спостерігається тенденція «омолодження» злочинності. Це виникає через вплив того ж телебачення та глобальної мережі інтернет, де дуже часто показують прояви насилля одних людей по відношенню до інших. Хотілося б зупинитися на впливі глобальної мережі інтернет на свідомість неповнолітніх. Це дуже актуальне питання, тому що свідомість саме неповнолітнього найбільш вразлива до інформації, яку останній може спостерігати використовуючи технічні засоби, які підтримують зв'язок з інтернетом. Не помилюся, якщо зазначу, що багато злочинів, які скоюють особи, які не досягли повноліття, в той чи інший мірі, вчиняють через вплив сучасних технологій. Наприклад, серед молоді, і не тільки, в даний час дуже популярним є відеохостинг «YouTube». На даному сайті дуже популярним став такий формат випуску відеозаписів жанру «Пранк». Одним з найбільш популярних каналів є канал Едварда Біла, який публікує відеозаписи, в яких він дуже неетично поводить себе по відношенню до незнайомих осіб, в деяких випадках навіть спостерігається прояв фізичного та психологічного насилля. Даний контент є дуже популярним серед молоді. Дані молоді люди навіть починають повторювати дії за своїм кумиром [7]. Враховуючи адміністративну протиправність, а також ймовірний кримінально-правовий зміст приведених у приклад діянь, роль і місце Національної поліції України у системі забезпечення охорони прав і свобод дитини на території України та поза її межами виходить на новий рівень. Крім цього, необхідно

підкреслити, що зазначені інструменти можуть бути використані ворогом для досягнення успіхів у гібридній довготривалій війні, що в свою чергу стосуючись національної та державної безпеки України потребує суттєвої, не лише практичної та адміністративно-управлінської а й наукової та законодавчої уваги.

Неодноразово в дослідженнях учених зазначалось, що ювенальна поліція є ключовим суб'єктом превентивної діяльності у сфері захисту прав дітей, що володіє спеціальними повноваженнями відповідно до Закону України «Про Національну поліцію». Однак, функціональні повноваження саме підрозділів ювенальної превенції, що діють в структурі Національної поліції, сьогодні нормативно не визначені. Інструкція з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей вже не відповідає чинному правовому полю. Проблемою, яка потребує негайного вирішення, залишатиметься також відсутність правового механізму взаємодії ювенальної поліції та усіх соціальних та державних суб'єктів, що забезпечують захист прав дітей [8]. З метою профілактики вчинення дітьми адміністративних і кримінальних правопорушень підрозділи ювенальної превенції Національної поліції самостійно або у взаємодії із суб'єктами публічної адміністрації мають здійснювати такі заходи загальної профілактики: виявляти причини й умови, що призводять до вчинення адміністративних і кримінальних правопорушень дітьми, вживати організаційні та практичні заходи для їх усунення; проведення зустрічей із адміністрацією навчальних закладів і представниками батьківських комітетів; проведення у навчальних закладах лекцій і практичних занять, спрямованих на формування в дітей правосвідомої поведінки, навичок до здорового способу життя [9; 10]. Слід зазначити, що не лише підрозділи ювенальної превенції здійснюють відповідний функціонал, а тому логічним буде підведення підсумку про те, що взаємодіючи між собою всі структурні підрозділи Національної поліції України спрямовують свої зусилля на реалізацію та втілення в життя механізму адміністративно-правової охорони прав і свобод дитини на території України та поза її межами.

Не менш важливим напрямом роботи органів ювенальної превенції є налагодження

активної взаємодії з громадськістю та навчальними закладами. Продовжується реалізація проекту, «Шкільний офіцер поліції», який було започатковано ще з 2016 року: налагоджуючи тісну співпрацю з населенням, працівники поліції проводять виховні бесіди з неповнолітніми, зокрема, з таких питань, як особливості адміністративної та кримінальної відповідальності за вчинення правопорушень, протидія булінгу, запобігання домашньому насильству тощо. Така діяльність спрямована на підвищення присутності поліції та її роботи з населенням у різних сферах його життєдіяльності, зокрема, у галузі існування певного соціуму на конкретній території, забезпечення публічної безпеки в межах останньої, профілактики правопорушень в школі та підвищення правосвідомості неповнолітніх, а також усієї частини населення тощо [11]. Таким чином, логічним є висновок про те, що впровадження окремих інструментів управління ресурсами Національної поліції України до кола компетенції яких віднесено функції з охорони прав і свобод дитини позитивно впливає на здійснення відповідної діяльності. Так званий “пакетний менеджмент”, що широко застосовується як в Європейському Союзі так і в Сполучених Штатах Америки є ефективним інструментом досягнення результатів у всіх сферах правовідносин що потребують чіткого та виваженого державного регулювання.

Висновки. Отже, у статті авторами проаналізовано позиції та думки вчених і дослідників, а також окремі норми законодавства України, щодо дії інституту адміністративно-правової охорони прав і свобод дитини, а також ролі і місця в цьому механізмі Національної поліції України, як самостійного центрального органу

виконавчої влади, що здійснює реалізацію державної політики у сфері охорони прав і свобод людини і громадянина загалом.

Досягнуто висновку про те, що адміністративно-правова охорона прав і свобод дитини є комплексною системою соціально-правових відносин, що чітко поширюється на всі сфери соціально-правових відносин, що оточують дітей та жорстко регулюється нормами законодавства України в імперативній формі. При цьому, аналіз компетенції та змісту окремих повноважень Національної поліції України чітко демонструє те, що зазначений центральний орган виконавчої влади володіє виключними функціями, щодо забезпечення охорони інституту прав і свобод дитини.

Національна поліція України є одним з небагатьох органів охорони правопорядку в Україні, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії адміністративній та кримінальній злочинності в усіх її сферах, в тому числі серед дітей. Крім цього, підрозділи ювенальної превенції Національної поліції України, на які покладено виключні функції, щодо забезпечення охорони прав і свобод дитини, забезпечують укріплення та прогрес функціонування зазначеного інституту не лише в масштабі Національної поліції України, а й на загальнодержавному та міжнародному рівнях, що є безперечно позитивним в світлі євроінтеграційних намагань України.

Перспектива подальшого дослідження полягає в необхідності структурно-компонентного аналізу повноважень і кола компетенції підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України та порівняння отриманих даних із міжнародним досвідом функціонування аналогічних підрозділів, зокрема в Європейському Союзі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України : наказ МВС України від 19.12.2017 № 1044. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18>
2. Мельник Л.А. Суб'єкти державної політики у сфері захисту прав дітей. *Державне управління: удосконалення та розвиток*, № 1 (34), 2020. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/1_2020/34.pdf
3. Костенко Я. В. Психологічні та правові особливості дитячої злочинності. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. Вип. 6 (21). Т. 2. С. 130–134.
4. Джагулов Г. В. Ювенальна превенція в системі забезпечення безпеки суспільства. Сучасна європейська поліцейстика та можливості її використання в діяльності Національної поліції України. Харків, 2019. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/11_04_2019/pdf/45.pdf
5. Яровець Д.А., Повноваження підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України, щодо забезпечення прав дітей. URL: https://library.pp-ss.pro/index.php/ndippsn_20201210/article/view/yarovets/381

6. Сулацький В. С. Адміністративно-правовий механізм превентивної діяльності Національної поліції України : дис. докт. філос. : НАВС, 2022.
7. Романенко Є. С., Робота підрозділу ювенальної превенції в Україні. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/11_04_2019/pdf/109.pdf
8. Королюк І. М. Ювенальна превенція як один із основних напрямків діяльності Національної поліції. *Юридична наука як правова основа інноваційного розвитку України* : збірники наукових праць, матеріали конференцій (семінарів, круглих столів). URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/3360>
9. Парханов Г. Р., Превентивна діяльність поліції у сфері ювенальної превенції. URL: <https://lj.journal.kspu.edu/index.php/lj/article/view/225/210>
10. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей : наказ МВС України від 19 грудня 2012 р. № 1176. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0121-13>
11. В Україні запустили проект «Поліцейський офіцер громади»: стаття від 28.05.2019. *Єдиний веб-портал органів виконавчої влади* : Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/v-ukrayini-zapustili-proekt-policejskij-oficergromadi>